

„Как може да бъде задържан? И то по такъв начин? “. „На такива въпроси не отговаряме“

По тази тема представи заключението си днес по дело С-608/21 генералният адвокат Р. РИКАМĂЕ, който започва изложението си с цитат от романа на Франц Кафка „Процесът“.

Заключението е представено във връзка с преюдициално запитване, отправено от Софийски районен съд за тълкуване на Директива 2012/13¹. Запитващата юрисдикция е сезирана с жалба от ХN, с която се оспорва законосъобразността на заповед за задържане за срок от 24 часа, издадена от полицейски орган при Второ районно полицейско управление-София, като принудителна административна мярка по подозрение за извършено престъпление.

Казусът

Оспорването на законосъобразността на полицейското задържане е обусловено от обстоятелството, че в атакуваната заповед е посочено като основание за задържането единствено „член 72, ал. 1, т. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи“ и „нарушаване на обществения ред“, а едва след образуване на съдебното производство пред запитващата юрисдикция са представени докладни записки на полицейските органи, в които са изложени твърдения, че на 2 септември 2020 г., като участник в протестни действия на територията на София, пред сградата на Народното събрание, ХN се опитал да премине през формирания полицейски кордон, нанасяйки удари с ръце и крака по щитовете на полицейските служители и отправяйки цинични реплики към тях, което наложило задържането му.

ХN не е запознат с посочените докладни записки по време на задържането. Във връзка с твърдяната от полицейските органи проява срещу ХN бил внесен за разглеждане акт по Указа за борба с дребното хулиганство, приключил с окончателно съдебно решение, с което бил признат за невинен. По твърдения на ХN при задържането от органите на полицията спрямо него било упражнено неправомерно физическо насилие, за което е представена медицинска документация. Въпреки представените твърдения за полицейско насилие, липсват доказателства разследване в тази насока да е било проведено.

Преюдициалното запитване

Въпросът на запитващата юрисдикция е свързан с установяването на точното съдържание и обхват на правото на заподозрените/обвиняемите на информация във връзка с основанията за задържането им, както и относно съвместимостта с правото на Съюза на съдебната практика на върховната съдебна инстанция по административни дела-ВАС (задължителна за долустоящите по степен съдилища), съгласно която е допустимо информацията за фактическите и правни основания за задържането да не се съдържа в писмения акт за задържане, а в други съпътстващи го документи (предхождащи или последващи), макар същите да не се предоставят на лицето по време на ограничаване на правото му на свободно придвижване.

Заключението на генералния адвокат

Най-напред, генералният адвокат уточнява, че Директивата е **приложима** в конкретния случай, тъй като по същността си производството пред запитващата юрисдикция е „наказателно производство“, а „наказателно обвинение“ съществува от момента, в който лицето е официално уведомено от компетентния орган за твърдението, че е извършило престъпление,

¹ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 2012 г., стр. 1).

или от момента, в който положението му е било съществено засегнато от действията, предприети от властите в резултат на подозрението срещу него.

По-нататък, генералният адвокат отбелязва, че Директивата установява правилото, че заподозрените лица и обвиняемите получават информация относно престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени, **незабавно и с подробностите, необходими, за да се гарантира справедливостта на производството и ефективното упражняване на правото на защита, като този времеви критерий се прилага и в случай на арест и задържане.** Поради това генералният адвокат приема, че само **незабавното** предоставяне на такава информация **в момента на лишаването от свобода или скоро след това** може да даде възможност на арестуваното или задържаното лице да прецени шансовете си за **ефективно оспорване** на законосъобразността на задържането и да подаде евентуално жалба, с която да оспори тази законосъобразност.

Според генералния адвокат тази цел **не би могла да бъде постигната**, ако информацията за основанията за арест или задържане се предоставя едва след като заинтересованото лице е подало такава жалба. Всъщност налага се констатацията, че ако е длъжно да оспори законосъобразността на акта, за да се запознае с основанията за него, арестуваното или задържаното лице **не би имало време да прецени какви са шансовете жалбата му да бъде уважена, нито евентуално да я подготви ефективно.** Следователно **не е достатъчно** въпросните основания да могат да бъдат изведени от материалите по съдебното дело

Предвид това генералният адвокат стига до заключението, че **Директивата не допуска национална правна уредба като разглежданата, прилагана съобразно установената съдебна практика, съгласно която основанията за задържането на заподозряно лице или обвиняем може да не бъдат посочени в акта за задържане, а да се съдържат и в други документи, с които заинтересованото лице ще се запознае само ако оспори законосъобразността на този акт по съдебен ред.** Всъщност тези основания трябва да му бъдат съобщени толкова бързо, колкото е необходимо, за да му се даде възможност, ако желае, да подаде жалба, и във всички случаи преди първия разпит от полицията,

както и че

на арестуваното или задържаното лице трябва да се предостави, без да се нарушава ходът на текущото разследване, цялата необходима информация, за да може да оспори ефективно лишаването си от свобода и по този начин да упражни ефективно правото си на защита. Тази информация следва да съдържа като основание за арест или задържане описание на фактите, включително, ако са известни, времето и мястото на настъпване на фактите, както и формата на участието на лицето в престъплението, в чието извършване е заподозряно, и неокончателната правна квалификация, дадена от компетентния орган.